

Kitang LUNGSURANON sa Siaton

Kamatuoran
Pagbuligay
Lungsod mauswagon

Ang bag-ong ihawan itukod kilid dinhi.

Vol. 5 No. 8

Mayo 1-15, 2015 P6.00

Kahusay ug kalinaw gisusi

Nagtagbo ang mga miembro sa Advisory Council sa Siaton niadtong Huwebes, Mayo 14 aron pagsusi sa kahimtang sa kahusay ug kalinaw sa lungsod.

Atol sa tigum gihisgutan ug gitan-aw ang nabuhat sa Advisory Council sugod sa Enero hangtod Abril karong tuiga kay nag-color coding na man sa tibuok nasod kabahin sa mga panghitabo

sa krimen ug sa kalinaw ug kahusay sa mga lungsod. Ang Siaton wala gayo'y pula ug negatibo gayud sa mga armas de fuego tungod sa memo nga gipasa niadto pang Disyembre 2014.

Ang kolor orange nagpasabot nga medyo naulahi ang lungsod o nag-“lag behind” pero pwede pang makaagpas kay wala pa man mahuman ang tuig. Ang pula nagpasabot

Ang mga miembro sa Advisory Council sa Siaton atol sa ilang tigum diin gihisgutan ang situwasyon sa kahusay ug kalinaw sa lungsod.

Misyon sa panglantaw

Si William Abrams, doktor sa mata gikan sa Amerika, mianhi sa Siaton aron tumanon ang iyang misyon sa libreng pagpakonsulta sa mata ug pagpanghatag og antyohos o “Mission-4-Vision” diha sa opisina sa Brgy1. Mitabang kaniya sila si Kapitan Jojo Solis, Charmine Solis, Margie Moskito, Angie Valencia, Meroy Solis, Marivic Moskito, Ginalyn Quibete, ug Charlie Vroman sa pag-atiman sa mga hamtong nga may problema sa mata. Si Quirina S. Te, 64 anyos, miingon, “Maayo kaayo ang misyon kay nakapahalipay sa mga tawo; bisan gani og mga kwartahan miadto.”

Si Dr. William Abrams nagsukod og antyohos sa mga taga-Siaton.

nga kinahanglan gayod og pagtagad kay negatibo man kini. Ang berde o green nagpasabot nga nakatuman ug positibo gayud

Ang kapulisan gipangulohan ni P.I. Jovenal D. Rado, PO3 Ma. Faustina L. Kitane, SPO1 Peter G. Palalon, Ma. Admiravilla R. Kinilitan, PO3 Joegenes

A. Paladar, ug SPO4 Dexter Ragay. Mitambong usab sa tigum ang representante sa media nga si Eugene Jamandron sa *Kitang Lungsuranon*, ug ang mga representante sa eskwelahan nga sila si Prof. Eduardo Ege ug Prof. Cyndi Clyde D. Archival.

500K alang sa bag-ong ihawan

Ang LGU-Siaton mogahin og P500,000 alang sa paghimo og ihawan sa Brgy. San Jose tupad sa Pabalay sa DSWD alang sa biktima sa bagyong Sendong. Gihisgotan kini sa Sangguniang Bayan niadtong Mayo 11. Kining kantidad 10% sa P5,000,000 alang sa Bottom-Up Budgeting o BUB 2015 ug maoy lokal nga counterpart sa Memorandum og Agreement (MOA) tali sa Commission on Audit (COA) ug sa LGU-Siaton Ang P5,000,000 gikan sa nasudnong pundo madawat lamang kon aduay kompletong papeles nga ipasa didto sa COA.

padayon sa panid 3

EDITORIAL

Kahusay ug kalinaw

Ang kalambuan sa usa ka lugar kasagaran mag-agad sa situwasyon sa kahusay ug kalinaw niini. Gani daghang mga magpapatigayun ang gusto nga motukod sa ilang patigayun sa mga lugar nga makasalig sila nga dili mabalda ang ilang adlaw-adlaw nga pagpadagan sa ilang mga negosyo.

Dili lamang ang mga negosyante ang gusto nga mopuyo sa usa ka lugar nga malinawon. Lakip na niini ang mga katawhan kay si kinsa ba ang dili ganahan sa pagpuyo nga malinawon.

Kini ang usa sa mga hinugdan nga ang usa ka lokal nga kagamhanan motukod gayud sa usa ka Advisory Council kun grupo nga mohatag ug motunol sa mga sugyot diin usa niini mao ang paglantaw sa kahusay ug kalinaw.

Ang Advisory Council sa Siaton bag-ohay lang nagtigum aron sa pagsusi sa kahintang sa kahusay ug kalinaw sa lungsod. Nindot nga palandungon nga bisan tuod dunay nga panghitabo apan nagpatigbabaw ang padayun nga lunsay ug walay gubot nga pagpuyo sa mga katawhan.

Kini subay sa talaan sa kapolisan sa Siaton nga nagpakita nga nindot nga puy-an ang lungsod tungod kay wala kini samok. Subay sa talaan, ang Siaton wala gayo'y pula ug negatibo sa mga *armas de fuego* tungod sa *memo* nga gipasa niadto pang Disyembre 2014.

Nahibaluan kini subay sa gitawag nga *color-coding* diin mahibaluan gilayun ang kamhintang sa usa ka lugar subay sa mga kolor nga dunay gipasabot.

Ang kolor *orange* nagpasabot nga medyo naulahi ang lungsod o nag-*lag behind* apan mahimo kini pa nga makaagpas kay wala pa man mahuman ang tuig. Ang pula nagpasabot nga kinahanglan gayod og pagtagad kay negatibo man kini. Ang berde o *green* nagpasabot nga nakatuman ug positibo gayud.

Subay sa maong resulta, ang KUDOS ngadto sa kapolisan sa lungsod. Ilang gihimo ang ilang mga gimbuhaton ug responsabilidad sa pagmintinar ug pagbantay sa mga molupyo sa lungsod.

Ang mga katawhan kinahanglan nga pasalamatan usab. Dili mahimo sa kapolisan ang mga gimbuhaton kun walay kooperasyon gikan sa tanan.

Hinaut nga magpadayun ang maayong relasyon sa kapolisan ug sa katawhan alang usab sa kabulahanan sa tanan.

Bukhad

Susan Monte de Ramos-Soldwisch

Canada!

Nasinati nato, pinaagi sa TV ug sa mga nakaadto, nga ang Canada usa ka nasud nga adunahan, limpyo, ug maayong motagad sa uban.

Anaa karon sa pantalan sa Manila ug Subic ang 50 ka dagkong kaha gikan sa Canada nga puno og... basura! Katuohan ba ni? Morag dili apan tinuod kini. Ang mga nasud nga dato sama sa Estados Unidos, Japan, ug Canada, dili gustong mapuno ang ilang teritoryo og basura kay limpyo lagi sila. Ikaduha, anaa'y basura nga makadaot sa yuta ug sa mga tawo. Dili nila gustong magkasakit gumikan sa hugaw. Busa, nagapangita kining mga nasud nga dato kon kinsa'y modawat sa ilang sinalibay.

Ang papeles sa kargamento nagaingon nga mga plastik para i-resaykol (gama og laing butang) ang sulod sa mga kaha. Apan sa paghiling nga gihimo sa Aduana, baho kaayo ang sulod. Naa pa gayud ang mga sinalibay nga lampin sa mga tigulang. Komersyo kini, nibayad ang kompaniya Chronic Inc. sa Canada. Ang modawat ug mosalibay mao ang usa ka kompaniya sa Bulacan. Apan supak kini sa kasabotan nga gitawag "Basel Convention" nga gipirmahan sa Canada, Pilipinas, ug 180 ka nasud nga dili magsalibay sa ilang basura ang mga datong nasud ngadto sa lain.

Tungod kay ilegal man, wala pa mapagawas sa pantalan ang kargamento. Duha ka tuig na!

Daghang grupong Pilipinhon ug internasyonal nga niprotesta sa gihimo sa Chronic Inc. Apil na ang 11,000 ka taga-Canada nga nipirma og petisyon nga ibalik sa ila ang mga kaha. Apan dili manggilabot ang gobyerno sa Canada kay pribadong kontrata man kuno. Ang Pilipinas, sama sa usa ka bata nga mahadlok moriklamo kay dili na unya mahatagan og kwartang hinabang. Sala, gikawang lang ni P-Noy ang higayon sa semanang niagi nga didto siya sa Canada: wala gayud niya hisgoti kining problemaha. Morag mosugot na man lang ang atong gobyernong modawat sa kargamento.

Ang nasud nga gustong respetahan sa uban kinahanglan nga magrespetar sa iyang kaugalingon ilabi na kon may kalapasan nga nahimo kanato ang laing nasud. Kon dili, ang "Perlas ng Silanganan" mahimo na lang "Basurahan sa Kalibotan".

Pangutana: Dinhi sa ato, hugaw ang mga baybayon diin nag-estambay ang mga sakayang mangilisa. Kang kinsang obligasyon ang pagtipon sa basura ug pagsalibay ngadto sa basurahan sa barangay?

Kitang Lungsuranon

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
www.KitangSiatanon.com
TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publishers

William Soldwisch & Susan Monte de Ramos-Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita "Bing" Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

Tigbalita / Manunulat

Grace Arcellana
Eugene Jamandron

Zephanie Repollo
Deevi Coren Yap

Teves dunay libreng pagpa-eskwela

Dili mominus sa 200 ka mga estudyante ang nag-aplay sa libreng pag-eskwela o *scholarship* sa buhatan sa Ikatulong Distrito ni Representante Henry Pryde A. Teves sa Siaton. Walay labot pa niini ang mga aplikante nga tua sa opisina sa Bayawan ug Dumaguete. Ang maong programa gisugdan niadtong April 13 ug mohangtod sa Abril 24. Alang kini sa mga bag-ong migraduwar ug nagpadayon pag-eskwela sa kolehiyo. Nagkinahanglan sa aplikante og grado nga 85% pataas. Malaumon ang mga aplikante ug ang ilang mga ginikanan nga makakuha sa *scholarship*. Ang buhatan sa Kongresista naningkamot usab nga ang tanan maapil unta apan magdepende kini sa tinuig nga pundo gikan sa nasudnong kagamhanan.

Pipila sa mga tinun-an uban sa ilang mga ginikanan nga naglaum nga makaangkun sa libre nga pagtungha ilalum sa programa sa buhatan ni Kongresista Henry Pryde Teves sa Ikatulong Distrito sa Negros Oriental.

NegOr DepEd andam sa K-12

“Go, go, go alang sa pagtuman sa K dinhi sa lalawigan, way atras, kay andam na kita,” miingon si Schools Division Superintendent Salustiano Jimenez agig pagtubag sa paghisgot-hisgot mahitungod sa posibleng pagsuspende sa K-12 sa Korte Suprema.

Alang sa Negros Oriental Division, sa 127 ka mga hayksul 124 ang magtanyag og *senior high school* sa 2016.

Sa 124 ka hayksul, 89 naa nay pundo alang sa pagtukod og mga klasehan sa *senior high school*.

“Karong Mayo, ang Department of Public Works and Highways (DPWH) nagsugod na sa pag-*bidding*, busa tingali sa Hunyo, magsugod ang pagtukod og mga klasehan ug matapos sa Hulyo o Agosto,” miingon si Jimenez.

Ang mga gikatakhang eskwelahan gilauman nga mosugod sa pagtuman sa bag-ong *curriculum* sa Grado 11 sa 2016, ug mokuha og mga magtutudlo nga makatudlo sa Grado 11.

Si Jimenez miingon nga nagpadayon ang paghimo sa kutay-kutay nga pagbansay alang sa bag-ong *curriculum* alang sa mga magtutudlo. Karong *summer* mao ang ikatulong pagbansay kauban sa Negros Oriental State University (NORSU) ug Technical Education and Skills Development Authority (TESDA).

Apan, giklaro ni Jimenez ang kakulang sa mga magtutudlo ug klasehan kada tuig tungod sa nagkadaghan nga bag-ong mosulod pag-eskwela.

“Apan mahimo gihapon namo kini ug mahatag ang serbisyo,”

Police Inspector Jovenal Dela Peña Rado

“Naningkamot ko nga makahuman og eskwela aron mahamugaway ang kaugmaon,” mao kini ang sagsay sa Police Inspector sa Siaton nga si Jovenal Rado. Natawo siya niadtong Mayo 7, ikaduhang anak nila ni Venancio Kinkito Rado lumad nga taga-Sandulot, Siaton ug Bacilisa P. Dela Peña, taga-Zamboanguita.

Nakahuman siya sa elementarya niadtong 1975 sa Felipe Tayko Memorial School (FTMS) ug sa sekundarya sa EVSAT (karon NORSU) sa tuig 1979. Mipadayon siya sa kursong Electronics Technology sulod sa duha ka tuig sa EVSAT ug natapos niadtong 1981. Mipasar siya sa NAPOLCOM Exam sa 1981. Nahimo siyang Patrolman sa Cebu, MetroDiscom, Carbon Police Sub-Station sa 1987-1988 ug mibalhin sa San Nicolas Police Sub-Station, Cebu City sa 1988-1989. Dayon nabalhin siya dinhi sa Siaton. Mikuha siya sa kursong, Bachelor of Secondary Education (BSE) sa Siaton Community College (SCC) sa 1990 ug mipadayon didto sa Bayawan College diin nihuman siya sa 2000.

Naminyo siya sa usa ka magtutudlo sa Siaton Science High School nga si Menchie Ege Rado, 46 anyos ug lumulupyo usab sa Brgy.4. Aduna sila’y upat ka mga anak nga sila si Meryll Jo, 25 anyos ug nakatapos sa kursong I.T. sa NORSU-Siaton; Mirk Val, 23 anyos, Dentistry sa SouthWestern University, Cebu; Mavreen Siegred, 19 anyos, Education major sa Biology sa NORSU-

Dumaguete; ug Magnolia Joche, 18 anyos, B.S. Pharmacy sa University of Southern Philippines, Cebu.

Nahimo siyang Senior Police Officer niadtong 2002 ug nabalhin didto sa Agan-an isip Police Officer niadtong 2010. Sulod sa tulo ka bulan siya ang hepe sa siyudad sa Tanjay, OIC sa Bayawan City Police sa 2010-2011, ug Chief Security ni Gob. Degamo sa 2011-2012. Niadtong 2012-2013 iyang gipulihan si Police Inspector Alfonso Enriquez isip Siaton Police Station Deputy ug sugod sa 2013 hangtod karon siya na mismo ang Chief of Police sa lungsod. Matud niya, “Hinaot nga ang Siaton mahimong *safety* nga puloy-anan, lugar trabahoan, ug pagpondar ug negosyo.”

Isip *working student* sa iyang iyaan gikan sa elementarya hangtod nakahuman sa kolehiyo ang iyahang mensahe alang sa mga batan-on mao nga maningkamot gayud aron makahuman og eskwela aron adunay maayong kaugmaon, ug hinumduman nga ang kapobrehon dili babag sa kalampusan.

miingon siya.

Gawas sa pagbansay sa mga magtutudlo, ang *schools division* naghimo usab sa mga *summit* diin ang laing may mga interes sa K-12 nga programa nangako sa pagtampo ug pagsuporta niini.

Si Jimenez nag-awhag sa publiko nga magtinabangay ug maghiusa sa pagpatuman sa K-12 nga malampuson gayod. (PIA)

Pulis Balita

Motorsiklo nawala

Usa ka motorsiklo nga gipanag-iya ni Remedios Vande Vusse ang gikawat sa mga alas 6 sa gabii niadtong Mayo 1 sa Sitio Kama, Brgy. Malabuhan, Siaton.

Ang suspetsado sa maong pagpangawat giila sa kapolisan nga si Robert Kirit II, 25 anyos, taga Purok 3, Brgy. Inalad. Ang mipahibalo sa kapulisan mao si Leonida Galo, 59 anyos nga kasamtangang nagpuyo usab sa Inalad.

Basi sa una nga imbestigasyon sa polis, giprenda ni Kirit ang motorsiklo didto ni Lydia M. Quinicot, taga San Jose, Siaton nga balor og P4,000. Padayon karon nga giimbestigar sa kapolisan ang maong insidente.

78 anyos nga babaye gikawatan og buhing hayop

Usa ka Ernelia Gajano Albona, taga Sitio Buggay, Brgy. Sandulot mitumaw sa estasyon sa kapolisan niadtong Mayo 14 aron isumbong ang nawalang 5 ka kanding.

Iyahang napamatikdan nga sa pagsalop sa adlaw kanunay nga nag-usig ang iyang iro apan wala niya kini hatagig pagtagad hangtod nga sa iyang pagmata sa buntag iyahang nabantayan nga nawala na ang mga kanding sa palibot. Adunay 3 ka puti og kolor nga kanding, ang usa kolor kaki, ug ang ikalima kolor itom.

Mananagat nawala, nakit-an patay!

Usa ka mananagat nga gikatahong nawala, nakit-an nga patay na. Ang mananagat giila nga si Vegilio Ramirez, 28 anyos ug ulitawo. Subay sa taho sa kapolisan, usa ka Conrado Palama, 51 anyos nga taga Sitio Panaon, Brgy. Albiga, Siaton misugid sa kapulisan nga wala na mabalik ang iyang mananagat nga iyang giila nga si Ramirez. Apan subay sa tabang sa Siaton *rescue team*, nakit-an si Ramirez apan wala na kini kinabuhi.

Kini ang kasamtangan nga ihawan sa lungsod.

500K... gikan sa panid 1

Ang himuon unta nga ihawan diha sa Brgy. Mantuyop nga aduna'y *deed of donation* ni Mayor Ator wala gitugutan sa COA kay dili kini kompleto sa dokumento, matud ni Municipal Engr. Alma Ragay. Gipangayo ang kopya sa MOA gikan sa Committee on Appropriations ni Kag. Fritz Diaz alang sa dugang pagtuon sa maong proyekto.

Casa Don Teo

Bed & Breakfast

National Highway, Siaton, Negros Oriental

Ang nag-inusara nga balay abutanan "hotel" dinhi sa Siaton diin ikaw makapahuway ug magmalipayon...

Alang sa dugang kasayuran tawag o text sa Manager mismo nga si Clyde Gadingan sa numero: 0915-893-4095

o bisitaha ang website: www.casadonteo.com

Tubag Lungsuranon

Kinsa si Mama alang kanimo?

Si Mama para nako ang tawong sige nakong masaligan sa tanang butang sama sa akong mga problema ug uban pa. Permi anaa siya sige sa akong mga panginanghalon. - MICHELLE AUBREY YAP SY, 17, Silliman University

Si Mama mao ang gamatoto kanako ug maayong binuhatan hangtod sa akong pagdako, ang inahan nga andam isakripisyo ang tanan alang sa panginahanglanon sa anak bahalag walay maiyaha basta mahatagan ug unsay panginahanglanon sa iyang mga anak. - GERARDO DINGAL, JR., 22, nagtrabaho sa hotel

Para nako ang usa ka inahan mura na siyag *hidden treasure* o tinago nga kayamanan. Pwedi nimong isugal tanan nimong kayamanan pero dili ang imong inahan. Siya ang imong kayamanan nga dili pwedi kawaton ni bisag kinsa pa man. Sama sa pag-amping nimo sa imong kayamanan ang pag-amping sad sa imong inahan nga dili nimo pweding pasagdan. - SHEENA VENEEZ C. FUTALAN, 24, nagtrabaho sa *call center*

Grace Travel and Services

Travel safely in His grace

Your Airline Ticketing Services in Siaton!

Ceres Terminal, Siaton, Negros Oriental

Cell phone No. +639278800946+639282692381

Email add: gracettravel14@gmail.com